

povyšeno nad zákony i ústavní pořádek a také nad Ústavou zaručená práva a svobody občanů. A to je hanebné. Proto plně podporuji protesty těch, kteří se tomu právem brání. Vždyť konkrétní zkušenost s kapitalismem by nás měla učinit vnímavějšími a věst nás k vzájemné pomoci.

**Autor: Miroslav Grebeníček,
poslanec KSČM**

Slovenské národné povstanie

Vypuklo 29.8. 1944. Bolo vyvrcholením boja slovenského ľudu za oslobodenie z područia fašizmu a za obnovenie Československej Republiky, predstavuje začiatok národnej a demokratickej revolúcie v Československu. Predpoklady povstania spočívali vo veľkých premenách vo vedomí slovenského ľudu, ktorými prešiel v priebehu druhej svetovej vojny a v objektívnej vojensko-politickej situácii roku 1944, charakterizovanej letnou ofenzívou ČA. Najmarkantnejším výsledkom vnútorných zmien bola skutočnosť, že sa robotnícka trieda postavila na čelo národa a komunistická strana sa stala rozhodujúcou politickou silou. Slovenské národné povstanie znamenalo preto presadenie politickej línie Komunistickej strany Československa v národnoslobodzovacom boji, politiky širokého národného frontu. Bezprostredným organizátorom slovenského národného boja Komunistickej strana Slovenska, pevná súčasť KSČ. Povstanie vypuklo v čase, keď sa Sovietska armáda blížila k hraniciam Československa a územie Slovenska sa stávalo bezprostredným záujemom sovietsko-nemeckého frontu a dôležitou spojovacou križovatkou nemeckých armád, rozdelených pohorím Karpát na dve skupiny, severnú a južnú. Bezprostredným podnetom k povstaniu slovenského ľudu boli akcie partizánskych brigád a skupín na strednom Slovensku v dňoch 25 až 29 augusta, ktoré obsadili dediny a mestá na protest proti výzve slovenskej fašistickej vlády k nemeckej armáde, aby vojensky obsadila Slovensko. 29. augusta na výzvu plk. Goliaha, člena Vojenskej rady pri SNR, vstúpila do ozbrojeného boja proti okupačným vojskám aj prevažná časť slovenskej armády, takže vznikol jednotný front protifašistických ozbrojených zložiek na Slovensku. Revolučný národný výbor v Banskej Bystrici, ktorý sa ujal iniciatívy ako ústredný politický orgán protifašistických síl, vyhlásil 30.8. rozhlasonom z Banskej Bystrice výzvu k vojakom a občanom o započatí ozbrojeného odporu. Po príchode členov ilegálnej SNR do B. Bystrice prevzala Slovenská národná rada funkciu najvyššieho politického zákonodarného a výkonného orgánu. Rozhlasová stanica v Banskej Bystrici prijala názov „Slobodný slovenský vysielac“. 1.9. 1944 bola zverejnená Deklarácia Slovenskej národnej rady, ktorá bola základným programovým dokumentom SNP. V mene zjednoteného protifašistického ľudu a československej vlády prevzala SNR na oslobodenom území Slovenska všetku moc. Oslobodené územie v prvých dňoch

povstania zaberalo takmer dve tretiny celého územia Slovenska a jeho rozloha sa pohybovala od 15 000 do 19 000 km². Hranice oslobodeného Slovenska viedli na začiatku povstania po celej severnej hranici Slovenska od Čadce po Kežmarok, odtiaľ na juhovýchod smerom na Levoču – Spišskú Novú Ves, na juh k Dobšinej až k maďarsko-slovenskej hranici, potom po tejto hranici až k Nitre a odtiaľ na severozápad smerom na Hlohovec, k rieke Váhu a na sever až k Žiline. Na východnom Slovensku, najmä v oblasti severne a severovýchodne od Prešova, vznikli tiež ohniská oslobodeného územia, ktoré však likvidovala nemecká armáda už v prvých týždňoch povstania. Ozbrojený ľud povstania tvorili od prvých dní povstania jednak partizánske brigády, ktoré pôsobili na Slovensku ešte pred povstaním: 1. československá partizánska brigáda, 1. Stalínova brigáda, brigáda Jána

povstania opierali hlavne o posádky tzv. zápoľnej armády, ktorá bola dislokovaná v slovenských mestech. Najväčšiu údernú silu povstaleckej armády predstavovali dve východoslovenské divízie, tzv. poľná armáda s veliteľstvom v Prešove. Nerozhodnosť a politická zaslepenosť vojenských činiteľov poľnej armády spôsobili, že prechod týchto dvoch divízií na stranu povstania nebol riadne pripravený a divízie boli postupne pre povstanie stratené. To bola nenahraditeľná strata, ktorá podstatne ovplyvnila priebeh povstania. Keď veliteľstvo 1. československej armády na Slovensku vyhlásilo 2.9. 1944 mobilizáciu, malo k dispozícii asi 60 000 ľahko ozbrojených mužov, táto sila sa udržala až do konca povstania. Významnou posilou armádnych síl povstania bol príchod 2. československej paradessantnej brigády zo ZSSR na Slovensko o sile skoro takmer 2000 ozbrojených mužov. Prvé boje proti nastupujúcim hitlerovským vojskám na začiatku povstania začali partizánske brigády, postupne sa vytvoril spoločný front partizánov a vojakov a boli položené základy národnoslobodzovacej revolučnej armády na území Československa.

Na všetkých úsekoch frontu proti nemeckej armáde bojovali spoločne partizánske brigády, prispôbovali svoju bojovú organizáciu a štruktúru armádnej organizácii. Tento proces, ktorý bol zákonitým procesom vytvárania skutočne ľudovej armády, všemožne brzdilo ministerstvo národnej obrany československej emigrantskej vlády v Londíne. MNO, zo strachu pred revolucionizovaním armády odmietlo prijať sformované partizánske brigády do armádneho zväzku. Najdôležitejším smerom oslobodzovania bol východný smer, ktorý viedol k spojeniu so Sovietskou armádou a s partizánskymi brigádami na východnom Slovensku, kde sa 8.9. začala Karpatská operácia 38. sovietskej armády pod velením generála armády Moskalenka. V rámci tejto armády bojoval 1. čs. armádny zbor pod velením generála Svobodu. Bola to rozhodujúca operácia Sovietskej armády na pomoc Slovenskému národnému povstaniu, ktorá v dôsledku dezorientácie východoslovenských divízií sa nerozvinula ako spoločný oslobodzovací front ozbrojených síl SNP a Sovietskej armády. Od 15.10. začalo nemecké okupačné vojsko postupovať ďalšími dvoma smermi od maďarských hraníc. Jeden smer Lučenec - Zvolen, druhý smer Rimavská Sobota - Tisovec - Brezno. Týmto smermi nastupovali proti povstalcem jednotky rôznych divízií nemeckej armády a hlavne „SS“. Keď po päťdňovom politickom a administratívnom centre povstania, Banskej Bystrici, 27.10. 1944 prerušila SNR, ktorá bola najvyšším orgánom povstania, kolektívnu činnosť, ujal sa ďalšieho vedenia boja slovenského ľudu Predsedníctvo SNR a Hlavný štáb partizánskeho hnutia na čele s plk. A.N. Asmolovom, opierajúci sa o ilegálne národné výbory v mestách a na dedinách a o veľký počet partizánskych skupín a jednotiek, ktoré sa tvorili priamo na

miestach. Sústreďenie početných partizánskych jednotiek a zvyšok armády na úzkom páse hôr stredného Slovenska, nasadenie proti partizánskych špeciálnych jednotiek nemeckým veliteľstvom, si vyžadovalo rozhodné organizačné opatrenia. HSPH postupne preto dislokoval partizánske jednotky do ostatných krajov Slovenska, na Moravu a do Čiech, a na územie takmer celého Slovenska bol obnovený partizánsky boj, ktorý trval až do spojenia partizánskych brigád s vojskami Sovietskej armády v roku 1945. V SNP bojovali bok po boku Slováci, Česi (asi 2000), Rusi, Ukrajinci, Bielorusi, Uzbeki, Gruzinci, Kirgizovia a Kazachstanci (asi 3000), Poliáci (asi 90), Bulhari (asi 40), Srbi a Chorváti (asi 100), Rumuni (asi 50), Francízi (asi 400), Maďari (asi 2000), Nemci (asi 200), Rakušani, Angličani a Američani (asi 60). Slovenské národné povstanie napísalo jednu z najslávnejších stránok dejín slovenského národa. Ešte dnes patrí k živým revolučným tradíciám nášho ľudu. Vďaka SNP sa slovenský národ zaradil medzi víťazné národy nášho fašizmu.

V.J. ml.
www.komunisti.sk

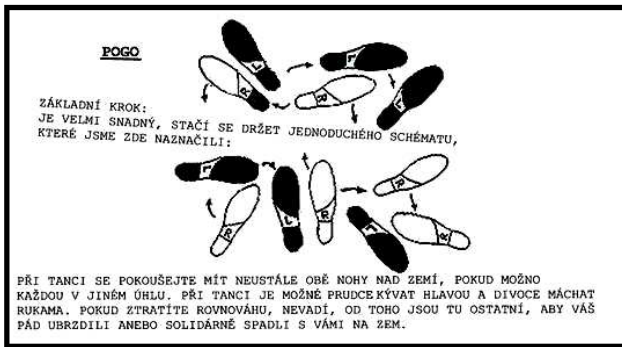
Dopis prezidentovi + odpoveď

Vážený pan Václav Klaus
prezident Českej republiky
Praha

Brno 17. dubna 2007

Vážený pane prezidente, obracím sa na Vás s prosbou, aby ste udelal prítrž nesmyslným krokom „vládných činiteľů“ ministrů Julinka, Kalouska a jim podobných za zločinné počínání vůči nám starým a invalidním občanům, kteří bojovali za záchranu naší republiky od nacistických uchvatitelů. To, co si dovolili v případech plateb za zdravotní ošetřování a plateb s nimi spojených, si nedovolili ani nacističtí vrahouni, natož některá z vlád, nevyjímaje I. republiku. To není demokracie, ale pokračování nacistické snahy vyhladit český národ jako součást slovanstva. Jednoznačně toto jejich počínání lze hodnotit jako pokračování této nacistické vyhlazovací snahy, nebo i neonacistů! Naši vládní činitelé by pak neměli právo v žádném případě nazývat naše zřízení DEMOKRATICKÉ. Znamenalo by to eutanázii starých a invalidních lidí, kteří nasazovali

Ladislav Jakl,
tajemník prezidenta republiky

Nálepku, brigáda Jánošík, brigáda „Za slobodu Slovanov“, brigáda Gottwald, 2. Stalínova brigáda, brigáda Čapajev a brigády Sovietskych partizánov, ktoré prešli na Slovensko z Poľského územia a iné. Na základe jednotlivých oddielov týchto brigád vznikali neskoršie samostatné brigády, zložené predovšetkým z príslušníkov slovenského a českého národa. V čase povstania mali partizánske jednotky v zbrani od 15 000 do 20 000 partizánov. Začiatkom septembra sa vytvoril hlavný štáb partizánskych oddielov, neskoršie Hlavný štáb partizánskeho hnutia, ktorého veliteľom bol predseda KSS Karol Šmidka a náčelníkom štábu plk. A. N. Asmolov, ktorý prešiel na Slovensko koncom septembra 1944. Zástupcovia hlavného partizánskeho štábu boli tiež členmi Rady na obranu Slovenska, ktorá bola koordinácnym vojenským orgánom SNR. Druhú ozbrojenú zložku povstania tvorila antifašistická časť bývalej slovenskej armády, vedená dôstojníkmi antifašistami. 31.8. 1944 sa vytvorilo veliteľstvo 1. československej armády so sídlom v Banskej Bystrici, ktorému spočiatku podliehali dve vojenské oblasti s oblastnými veliteľstvami v Banskej Bystrici a Liptovskom Mikuláši. 7.9. 1944 sa tieto oblasti zrušili a vznikli taktické skupiny s úlohou organizovať obranu na úsekoch, kde postupovala nemecká armáda, ktorá bola v presile. Taktické skupiny mali veliteľstvá: v Banskej Bystrici, vo Zvolene, v Prievidzi, Martine, Brezne a v Liptovskej Osade. Ešte 30.8. 1944 bolo zriadené veliteľstvo leteckých síl oslobodeného územia, ktoré malo na starosti organizovanie leteckých povstaleckých síl, obranu letísk a budovanie nových letísk. Ku každej taktickej skupine armády bola pridelená jedna z veliteľských brigád, čím sa vytvárali predpoklady pre novú ľudovú armádu. Sily armády sa na začiatku

Zitřek-občasník levicově smýšlející mládeže Československa

Vyšlo: 1.9.2007, počet výtisků: 100, šéfredaktor: Saša, redakční rada: Bubo, Vasilij, Saša, Dexter, Červeňák, Komunard
Redakce ne vždy souhlasí s názory mimoredakčních autorů.

Kontakty: Tel: +420 737669717, +421 723027287, zitrek.redakce@seznam.cz, www.zitrek.ic.cz

